

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıda yer alan soruların Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanı Zehra Zümrüt SELÇUK tarafından yazılı olarak yanıtlanması için gereğini saygılarımla arz ederim.

Ünal DEMİRTAŞ

Zonguldak Milletvekili

Küresel çapta etkileri ile bütün ülke ekonomilerinde önemli hasarlar bırakan covid 19 salgının büyük darbe vurduğu sektörlerden biri de turizm sektörüdür. Yaşanan salgın ile ilgili olarak yapılan bu araştırmalar, Türkiye'yi de turizm sektörü açısından zorlu bir dönemin beklediğini göstermektedir.

Ülkemiz ekonomisi açısından önemli sektörlerden birisi olan konaklama ve eğlence işleri sektörü, çalışma hayatı ve istihdam açısından da büyük bir öneme sahiptir. Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 31 Temmuz 2019 tarihinde yayınladığı İş kollarındaki İşçi sayıları ve sendikaların üye sayılarına ilişkin tebliğe göre 18 numaralı iş kolu olarak tanımlanan Konaklama ve Eğlence İşleri sektöründe çalışan işçi sayısı 1.052.609 bin kişidir. Sendikalaşma oranı ise %3,59'dur. Bakanlığın 31 Ocak 2020'de yayınladığı tebliğde ise Konaklama ve Eğlence İşleri sektöründe çalışan işçi sayısı 927.146 kişidir. Sektördeki sendikalaşma oranı ise %2.74 ile son derece düşük olup sendikalı işçi sayısı 36 bin 651 kişidir.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı verilerine göre Covit 19 salgını öncesi konaklama ve eğlence sektöründe kayıtlı çalışan sayısı yaklaşık 1 milyon kişinin çalıştığı belirtilmiş olsa da, en az %30 oranında da kayıt dışı çalışan ile birlikte konaklama ve eğlence sektörü yaklaşık 1 milyon 300 bin kişinin istihdam edildiği bir sektördür.

Düşük sendikalaşma oranı, kayıt dışı çalışma, genelde sezonluk bir iş olması vs. gibi sektörün yapısından ileri gelen faktörler bir araya geldiğinde konaklama ve eğlence sektörü, güvencesiz ve esnek çalışmanın yoğun yaşandığı sektörlerin başında gelmektedir. Covid 19 salgını ile birlikte kayıt dışı, güvencesi ve esnek çalışmanın en fazla görüldüğü sektörlerden biri olan konaklama ve eğlence işlerinde çalışanların büyük bir oranı maalesef hiçbir ekonomik ve sosyal korumadan yararlanamamışlardır. Sektörde kayıtlı çalışan işçilerin çoğunluğu işsizlik sigortasından, kısa çalışma ödeneğinden ve nakdi gelir desteğinden yararlanamamıştır. Konaklama ve eğlence sektöründe çalışan 1.300.000 çalışanın yaklaşık %90'ı bu süreçte çok büyük mağduriyetler yaşamıştır. Bu sektörde çalışanlar, geleceğe kaygı ile bakmaktadır. Çünkü yaşanan salgının olumsuz etkilerinin bu sektörde önümüzdeki aylar içinde çok daha fazla hissedileceği şüphesizdir.

Öncelikle konaklama ve eğlence sektöründe iki şekilde çalışılmaktadır. Birinci grup yıl boyu çalışıp hizmet verenlerdir. Diğer grup ise bulunduğu bölgeye göre değişen sürelerde sezonluk hizmet veren işletmelerdir. Birinci grupta yer alan işletmeler ve o işletmelerde çalışanlar açısından devamlılık olduğu için yaşanan mağduriyetler görece daha azdır. Ancak ikinci grupta yer alan ve sezonluk olarak faaliyet gösteren işletmeler çok büyük bir sıkıntıya düşmüştür. Çünkü sezonun açılacağı dönemde başlayan covid 19 salgını, pek çok işletme açısından rezervasyonların iptal edilmesine neden olmuştur. Devam eden süreçte de seyahat yasaklarının başlaması ile birlikte tüm işletmeler açısından çok daha zorlu bir süreç başlamıştır.

Normalleşme süreci ile birlikte konaklama hizmetleri yeniden başlamış, kafe, lokanta, restoran gibi işletmeler de 1 Haziran tarihi itibarıyla açılmıştır. Ancak elbette ki bu normalleşme süreci, sektörde kayıtlı ve kayıt dışı çalışan işçilerin, işsizlik sorunun çözüldüğü anlamına gelmemektedir. Normalleşme süreci kapsamında özellikle küçük işletmeler ayakta durmakta zorlanmıştır. 2020 Ocak ayı itibarıyla sektörün bankalara olan toplam borcu 97 milyar 396 milyon liraya ulaşmış durumda iken pandeminin etkisi ile durum daha kötüleşmiştir. İşletmeler büyüyen borçları karşısında küçülmeye gitmekte, bu nedenle de sektörde işsizlik büyümektedir. 2019 yılında kayıtlı olarak bir milyon kişinin çalıştığı konaklama ve eğlence sektöründe, normalleşme süreci ile kaç kişinin iş başı yapabildiği belli değildir. Henüz açılmamış olan eğlence mekanları ile barlarda çalışan işçiler açısından ise belirsizlik devam etmektedir. Türkiye Esnaf ve Sanatkarlar Konfederasyonu tarafından yapılan açıklamaya göre eğlence sektöründeki bar, diskotek gibi birçok işletmenin faaliyetlerinin geçici süre ile durdurulması nedeniyle büyük bir mağduriyet yaşanmaktadır. Bu sektörlerde ve bu sektörleri etkileyen diğer meslek dallarında çalışan güvenlik görevlileri, ses sanatçıları, taksiciler, valeler, garsonlar, komiler, mutfak çalışanları, temizlik görevlileri gibi çalışanlar olumsuz etkilenmektedir.

Çalışmaya başlayabilen işçiler açısından da riskler hala daha devam etmektedir. Çünkü işçilerin salgından korunmasında hala daha pek çok belirsizlik mevcuttur. Covid 19 konusunda sektörde çalışan işçilerin tamamının önce kendi sağlıkları daha sonra da hizmet verdikleri kişiler açısından son derece kontrollü ve dikkatli bir şekilde çalışmaları gerekmektedir. Bu konuda işletmelerin ilk olarak çalışanlarının, maske, siperlik, eldiven gibi kişisel koruyucu donanımları temin etmeleri, devamında da çalışanlarını hizmet verdikleri sürece dikkat etmeleri gereken kurallar konusunda ayrıca bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

Normalleşme sürecinde vaka sayısında düşüş olduğuna dair açıklamalar yapılsa da pandeminin yayılma hızı kontrol altına alınmış değildir. İşçilerin, yaşadıkları 3-4 aylık zorlu ekonomik süreç sonrasında sağlıkları ile açlıkları arasında tercih yapabilecek güç ve sabırları kalmamıştır. Salgına yakalanmak ya da aç kalmak konusunda tercihlerinin virüse yakalanmak olduğunu pek çok yerde ifade etmektedirler. Çünkü işsiz geçirdikleri bu süreçte devlet işçileri koruyamamış, onlara asgari bir yaşam sağlayacak ekonomik yardımları yapmamıştır. Sektördeki pek çok işçi

hiçbir geliri olmadan ortada kalmış, ailesinin geçimini sağlamak için bankalardan kredi çekmek zorunda kalmış, yani yine borçlanmıştır. Bu nedenle işçiler virüsten hayatını kaybetmeyi göze alacak kadar zor durumdadır.

Konaklama ve eğlence sektörü işçi hak ve özgürlükleri açısından en fazla ihlalin yaşandığı sektörlerden biridir. Öncelikle işçiler çok uzun saatler boyunca, çok düşük ücretler karşılığında çalıştırılmaktadır. Yapılan açıklamalara göre sektördeki çalışma süreleri 16 saate kadar uzamaktadır. 15-26 yaş aralığının yoğun olarak çalıştığı sektördeki işçiler uzun çalışma saatlerine itiraz edememektedir. Çünkü itiraz ettiklerinde işten çıkarılmakla ya da stajlarını yakmakla tehdit edilmektedir. Ancak bu konuda da işçilerin çoğu ekonomik yetersizlik nedeniyle haklarını arayamamaktadır. Konaklama ve eğlence işlerinde %50'ye yaklaşan oranlarda kadın istihdam edilmektedir. Fakat kadınlar da, gençlerde olduğu gibi çok düşük ücretler karşılığında uzun saatler boyunca çalıştırılmaktadır. Konaklama ve eğlence sektörünün zaten var olan sorunlar, covid 19 ile daha da büyümüştür. Sektördeki en az %30 olan kayıt dışı çalışma oranı verici düzeydedir. Sektörün 2020 yılında toparlanabileceğine dair iyimser bir tablonun da olmadığı ortadadır. Bu nedenle sektörün içinde bulunduğu açmazdan kurtulabilmesi için çok ciddi tedbirlerin alınması gerekmektedir.

Bu çerçevede;

- 1) Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının yayınladığı İş kollarındaki İşçi sayıları ve sendikaların üye sayılarına ilişkin tebliğlerine göre 18 numaralı iş kolu olarak tanımlanan Konaklama ve Eğlence İşleri sektöründe, önerenin cevaplandığı tarih itibarıyla çalışan işçi sayısı kaçtır? Bu çalışanların kaç sendika üyesidir?
- 2) Covid 19 salgının başladığı 11 Mart 2020 tarihinden itibaren konaklama ve eğlence işlerinde çalışan kaç kişi işten çıkartılmış ve kaç kişi işsizlik maaşı alabilmek için başvuruda bulunmuştur? Başvurulardan kaç kişi işsizlik maaşından yararlanmaya hak kazanmıştır?
- 3) Covid 19 salgının başladığı 11 Mart 2020 tarihinden itibaren konaklama ve eğlence işlerinde çalışan kaç kişi kısa çalışma ödeneğinden yararlanabilmek için başvurmuştur? Başvurulardan kaç kişi kısa çalışma ödeneğinden yararlanmaya hak kazanmıştır?
- 4) Covid 19 salgının başladığı 11 Mart 2020 tarihinden itibaren konaklama ve eğlence işlerinde çalışan kaç kişi nakdi gelir desteğinden yararlanabilmek için başvurmuştur? Başvurulardan kaç kişi nakdi gelir desteğinden yararlanmaya hak kazanmıştır?
- 5) Lokanta, restoran, kafe, lokal gibi kimi işletmeler 1 Haziran tarihi itibarıyla belli koşulları sağlamaları şartı ile açılmıştır. Ancak hala daha açılmayan pek çok eğlence sektöründe faaliyet gösteren işletme vardır. Kapalı olan bu işletmelerin ne zaman açılması planlanmaktadır?

- 6) Covid 19 salgını nedeniyle ÷lkemize 2020 yılı için 10 milyon civarında turistin gelebileceği iyimser bir tahmin olarak ifade edilmektedir. Turist sayısındaki bu sert düşüş nedeniyle sektörde yaşanacak işsizlik karşısında Bakanlığınızın bir eylem planı var mıdır? Varsa bu eylem planı nedir?
- 7) Genç ve kadın istihdamının yoğun olduğu turizm sektöründe, insanlık dışı çalışma koşullarının düzeltilmesi için Bakanlığınızın bir çalışması bulunmakta mıdır?